

**O explozie reflexivă asupra condiției umane:
*Ils refleurrissent, les pommiers sauvages***

Conf. univ. dr. Iuliana BARNA,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract. *Ils refleurrissent, les pommiers sauvage* e un roman autoreflexiv care dezoăluie o lume paradoxală situată între iraționalitate și dorința nestăvilită a omului de a introduce ordinea rațională în univers, generând astfel o dramă existențială profundă, prezentă frecvent în romanul modern. Descoperim aici un scriitor prolific, un spirit integrator, care are aspirația și vocația de a surprinde totul: epoca în care trăiește, spiritul lumii din care provine, sufletul uman.

Key-words: *literatură, oniric, artă, exil, real*

În concepția lui Virgil Tănase, scriitor autentic și inventiv, „romanul gravitează în lumea literelor asemenea unei planete: își are traiectoria sa, echilibrul său. Orice intervenție nu poate decât să-l smulgă gravitației care-l susține, pentru a-l azvârli într-un cataclism universal.”¹⁷ Scriitura romancierului Virgil Tănase își însușește toate formele de expresie, exploatează pentru sine toate procedeele și nu se simte obligat să justifice folosirea lor. Romanul lui este unul al contemplației, dar, în același timp, are darul de a se reinventa ori de câte ori începe o nouă istorie. „Tănase face parte dintre acei prozatori curioși, atenți să nu înțepenească într-o formulă sau într-un gen și pentru care fiecare roman nou constituie un pas semnificativ în propria evoluție literară.”¹⁸

M-am oprit asupra unei minunate cărți, apărută pentru prima dată la editura pariziană Ramsay în 1991, cu titlul original ¹⁹ *Ils refleurrissent, les pommiers*

---

¹⁷ Virgil Tănase, *România mea*, E.D.P., București, 1996, 146.

¹⁸ *Dicționarul General al Literaturii Române. Vol. VI (S-T)*, Academia Română-Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic, p. 637.

¹⁹ Inițial autorul ar fi dorit ca romanul să se numească *Înfloresc vișinii sălbateci*, (influențat fiind de un foarte cunoscut cântec rusesc din acea vreme), dar renunță la acest titlu, întrucât V.Tănase consideră că în franceză, *griotte* (vișină) nu are rezonanța lui *pommier* (măr) și de aceea a optat pentru titlul *Ils refleurrissent, les pommiers sauvages*. În 2015, romanul a fost editat ulterior la Editura Muzeul Literaturii Române în traducere: *Au înflorit iar vișinii și merii*.

sauvage, care m-a impresionat prin tehnica narativă construită atent, profund și misterios de un scriitor nobil.

Este o reflecție asupra moralei catastrofice: cum trebuie să trăiești când a face binele sau răul e totuna, când, luându-te valul, devii tu însuți un element distrugător. Creatorul romanului imaginează o scenă în care actanții se află într-o perpetuă metamorfoză, creând stări confuze. Marie, unica fiica a familiei Folga, rămâne însărcinată cu un anonim: „sunt însărcinată cu un om pe care nu-l cunosc. El mă iubește, iar eu nu m-am născut încă. ... Când mă voi naște, el va fi deja ucis”²⁰. Moartea bărbatului necunoscut este reluată obsesiv pe mai multe planuri narative: iubitul se identifică cu un ofițer nazist care se preschimbă în lup, în această ipostază găsim și mai apoi sfârșitul; la un alt nivel același ofițer este ucis la ferma unde locuia împreună cu Marie și cei doi copii ai lor, dar ca prin minune învie și povestește propria moarte și o ultimă variantă, portretează un adolescent de 15 ani care suferă un final tragic, fiind omorât în curtea casei părinților Mariei de către patrioții francezi. Pe scurt, despre roman: **metempsihoză, resurecție, reinventare.**

Acțiunea este reluată după 20 de ani, când aflăm, retrospectiv, că Marie a născut un băiat pe nume Orlando, dat spre adopție, și mai apoi s-a căsătorit cu un personaj politic important, Manuel, implicat în moartea celui pe care ea îl iubea. Orlando este înfiat încă de la naștere de cuplul salvat de la moarte de către părinții Mariei. Ajuns la vârsta de 23 de ani, Orlando, rămas singur căci mama sa și-a schimbat identitatea pentru a putea supraviețui într-o lume devastată de ororile războiului, pornește în căutarea tatălui sau (adoptiv), pe care îl regăsește bătrân și singur. Sub amenințarea că va fi exmatriculat de la Universitate, Orlando redactează o scrisoare prin care își denunță tatăl de complot împotriva partidului la conducerea căruia se afla și devine astfel instrumentul căderii propriului tată. Pentru a scăpa de nedreptatea autorității, Orlando se refugiază în satul în care s-a născut, încercând să dea de urma părinților săi naturali. Încă o dezamăgire: află că mama sa a murit în condiții tragice, iar soțul acesteia, presupusul lui tată, refuză să-l recunoască.

Drama personală a personajului masculin din romanul *Ils refleurissent, les pommiers sauvages*, dublează drama unei umanități întregi, a autorului însuși, exilat într-o lume fără ieșire, într-un coșmar ce refuză să se risipească. De astă dată, eul auctorial își strigă neputința: « Mon Dieu, mais disais-je, si vraiment il a fallu que je vienne au monde, pourquoi ne m'avez-vous pas accorde le privilège d'être autre chose qu'un homme? et si je ne méritais pas d'être un arbre

---

²⁰ Virgil Tănase, *Ils refleurissent, les pommiers sauvages*, p. 46.

ou une luciole, pourquoi ne m'avoir pas donné, au moins, la vie d'un animal, d'un de ces loups qui n'ont pour drapeau que leur sang répandu sur la neige? Pourquoi a-t-il fallu que je naisse parmi les plus méprisables créatures de la terre ? »²¹

Ils refleurissent, les pommiers sauvage e o îmbinare reușită de stiluri artistice, cuprinse în povestiri care se închid și se deschid continuu, în neistovite paranteze, anulându-se și înglobându-se, conduse de un povestitor ce se remarcă prin vocația ambiguității, într-un du-te-vino narativ suspendabil și resuscitabil. De fapt, aici, «a povesti a devenit ceva imposibil.»²²

Este o proză analitică, speculativă, alcătuită cu ajutorul tehnicilor moderne și postmoderne: introspecția conștiinței și a sufletului, autoanaliză, autorefecție, psihologism, oniric pur, fragmentarism, biografism.

La Virgil Tănase construcția onirică se conturează astfel: obținerea unor sensuri noi, prin aranjarea după o logică proprie, a unor bucăți de real; în vise, persoanele concrete, perfect identificabile, se întâlnesc în situații cunoscute, deși ele n-au trecut niciodată prin acele locuri. Romanul analizat surprinde prin contrastul pregnant dintre viziunea naivă și copilăroasă a Mariei asupra dragostei și ororile de neînchipuit ale războiului, pe care îl descrie cu o forță de sugestie impresionantă: „ des vieillards expirent empalés sur des baionettes leur sortant par la nuque ou par l'œil...; des jeunes femmes nues dont on a écarté les jambes jusqu'à en déchirer le ventre ont été clouées sur les parois; ... les boyaux jetés au plafond, comme des serpentins, se sont accrochés aux lustres de Venise...la mer n'est plus qu'un océan de pus aux vagues ourlées d'une mousse sanguinolente, rose....”²³

---

²¹ Virgil Tănase, *Ils refleurissent, les pommiers sauvages*, p.125: „Dumnezeule, îmi spuneam eu, dacă a fost într-adevăr necesar ca eu să vin pe lume, de ce nu mi-ai acordat privilegiul de a fi altceva decât un om? și dacă nu meritam să fiu un arbore sau un licurici, de ce nu mi-ai dat măcar viața unui animal, a unuia dintre acei lupi, având ca drapel sângele lor răspândit pe zăpadă? De ce a trebuit să mă nasc printre cele mai demne de dispreț ființe din lume?...” (traducerea mea)

²² A. Robbe-Grillet, *Pour un nouveau roman*, Éditions de Minuit, Paris, p. 37.

²³ Virgil Tănase, *Ils refleurissent, les pommiers sauvages*, p. 87: „... bătrâni murind împunși de baionete care le străpung ceafa sau ochiul [...] femei goale cărora li s-au desfăcut picioarele până ce le-a crăpat abdomenul [...] intestine aruncate pe plafon, ca niște serpentine, s-au agățat de lustrele de Veneția [...] marea nu mai este decât un ocean de puroi tivită de o spumă sângerândă.” (traducerea mea)

Intriga, clădită pe ambiguități și răsfrângerii modificate ale realității, ar putea fi rezumată în doar câteva rânduri : Marie, o tânără adolescentă, se îndrăgostește nebunește de un ofițer german, această relație devenind sursa tuturor întâmplărilor nefericite din viața ei. Tatăl ei, director de spital, este ucis deoarece fusese acuzat de trădare: ascunse un inamic în pivnița casei. Marie se vede nevoită să-și croiască singură un drum în viață, complet neajutorată, alături de Orlando, rodul dragostei dintre ea și ofițerul nazist. Întâlnim la Virgil Tănase aceeași tehnică de reinventare a romanului și de astă dată cultivată oniric.

Iată ce ne comunică romanul: Marie, unica fiica a familiei Folga, asistă într-o noapte la venirea pe lume a celor trei pui a propriei cățele. Este momentul **declanșator al vârtejului oniric**. Simte cum burta i se îngroașă, are simptomele unei femei pe cale să nască. Marie nu știe ce i se întâmplă, doar că : „azi-noapte parcă a trecut un lup prin curtea noastră”. Este lupul micromotiv cu funcțiune specifică în proza onirică ? Credem totuși, că figura zoomorfă nu poate fi decât o obsesie auctorială, a cărei deslușire e greu realizabilă și în mod cert ține de regimul oniric.

Marie este însărcinată cu un bărbat pe care nu-l cunoaște încă : „sunt însărcinată cu un om pe care nu-l cunosc încă. El mă iubește, iar eu nu m-am născut încă. Când mă voi naște, el va fi deja ucis”. Tema *nenăscutului* este reluată frecvent și în teatrul lui Virgil Tănase. Acțiunea continuă pe axa întrepătrunderii realului cu imaginarul, legătura causală fiind ignorată, reluarea diegezei se va face diferit, cu un alt aport de informații, dar pentru aceeași întâmplare.

Vocea auctorială este rareori introdusă direct, păstrându-se aproape în rezervă, notând neutru și spectacular desfășurarea acțiunii, fiind dublată de cea a unui **narator intern**, iubitul Mariei, și în ultima parte a romanului, de Orlando, fiul acesteia. Portretul eroului necunoscut se reflectă în ochii superbi ai Mariei, marea sa iubire.²⁴ Remarcăm **tehnica clasică** de conturare, de sculptare a profilului unui personaj. Astfel, trăsăturile fizice ale iubitului Mariei sunt supuse privirii ei: "gâtul, umărul rotund și, aproape imperceptibile, urmele tari ale mușchilor [...]. Părul negru, moale, umbrind ochii de un albastru electric[...]. Sprâncenele desenate cu compasul. Bărbia rotunjită, crestată de un șanț. Chipul oval, de o rigoare clasică. Buze cărnoase, cea de jos ușor răsfrântă, gata să izburnească sub vitalitatea unui sânge exuberant..." .(p.43).

Urmând itinerariul romanesc, se pare că facem cunoștință cu un narator intradiegetic care nu dă explicații, nu caută motivații, ci pur și simplu prezintă o

---

²⁴ Virgil Tănase, *Ils refleurrissent, les pommiers sauvages*, p. 43

lume de oameni singuri care se întâlnesc și se despart, se caută și fug de ei înșiși, fiind nevoiți să facă față unei provocări neașteptate: dragostea. „Când eram tânăr, visam să te întâlnesc. Atingându-te cu privirea, mă simt învăluit de un sentiment straniu, cel al cuiva care se regăsește, întâmplător, într-o casă izolată în plin câmp, într-o noapte furtunoasă. Neputând să doarmă, încolțit de căldura apăsătoare, pe întuneric, se duce la fereastră; o deschide; simte revărsându-se asupra lui imensa liniște a nopții; mase de aer obscure, umede, electrice, freamătă ; sângele îi este biciuit de unde imperceptibile pentru ochi, pentru epidermă, unde care poartă la sânul lor ciocnirea cu acele obiecte enorme, cu acele ființe imense pe care le-au izbit în drum, în acele momente, se simte prezența tuturor acelor lucruri cu atât mai angoasante cu cât rămân mai misterioase: animale cosmice de o bestialitate nemaîntâlnită, stele uriașe și carnivore, conglomerate dintr-o altă materie, mai intensă decât a noastră”...(*Ils refleurrissent, les pommiers sauvage* , p.34).

Textul oniric se naște din permutarea unor microsegmente narative și descriptive posibil referențiale, articulate într-o construcție menită să răsunе după legile poeziei. O astfel de literatură recurge la alte procedee decât cele uzitate până acum: suprimarea timpului povestirii, „spulberarea cronologiei, suspendare și fragmentare narativă.”²⁵ Povestirea devine un modalitate de autocunoaștere, dar și un substitut al dorințelor frustrante.

„Situția mea este cea a unui acrobat extraordinar, internațional, care, în timpul unei demonstrații în plin aer, într-o grădină publică, de exemplu, mânat de entuziasm, își părăsește trapezul și sare din creangă în creangă, depășește apoi grilajul scuarului și își continuă numărul în plină stradă, în oraș, agățându-se acum de firele electrice, de jgheburile de streașină, de brațele întinse ale statuilor ecvestre, de antenele de televiziune..., sărind din balcon în balcon, agățându-se de tot ce se află la îndemână, chiar de baloanele de copii sau de serpentine, de pene, de confeti sau de frunzele moarte aduse de vânt. El **parcurge astfel centrul și periferia, aruncându-se în gol fără să știe ce îl va salva în momentul saltului său.**”(p.44) (subl. mea)

Odată ce fuzionăm cu substanța epică din *Ils refleurrissent, les pommiers sauvage*, e de datoria noastră să percepem fiecare moment al povestirii în două planuri: în planul naratorului, „în orizontul lui obiectual semantic și expresiv” și în planul autorului, cel „care se exprimă în mod refractat în și prin această povestire”.²⁶

---

²⁵ Jean Ricardou, *Noi probleme ale romanului*, Editura Univers, București, 1988.

²⁶ Ion Vlad, *Lectura romanului*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1983, , pp. 241-242

Scrisul reprezintă pentru naratorul lui Virgil Tănase un „examen cotidian al sănătății mentale, așa cum este prelevat, în fiecare zi, sângele unor bolnavi pentru a li se supraveghea sănătatea”. (p.79)

Firul narativ rătăcește în labirintul său, aproape fără limite, personajului central și destinul său blestemat au ca premise niște coincidențe malefice ce anulează posibilitatea unei împliniri în plan sentimental. Fiorul dragostei este simțit până în profunzimea poeticului. Dominat de o societate cu valori morale periclitată și convenționalism, ca urmare a procesului de tranziție, personajul anonim din literatura lui Virgil Tănase, erou a cărui identitate rămâne sub semnul suspiciunii, creează pentru a putea supraviețui degradării un univers al său, merit să înnobileze natura umană. „Suntem nevoiți să ne construim menirea din cuburi de realitate pe care le putem arhitectura în o mie de chipuri la fel de legitime cât n-o cunoaștem pe cea a lumii, și a căror multiplicitate dă măsura incertitudinilor cu care trebuie să trăim”.²⁷

Invenția romanească ne este reprodusă pas cu pas de inventatorul ei: „A trebuit să inventez un mod de a aluneca muzical între diferite narațiuni. Conducând o poveste până în punctul în care ea se confundă cu alta, continuu urmărind-o pe aceasta din urmă, apoi construiesc ceea ce în muzică se cheamă modulațiuni”.²⁸ Scriitorul deține libertatea absolută de a se juca cu regulile literare, de a lăsa să răzbată negânditul, inimaginabilul, obligație fundamentală a artei literare.

Ils refleurrissent, les pommiers sauvage (Au înflorit iar vișinii și merii) pare a fi un mozaic de secvențe aparent fără nici o logică, care se suprapun peste sfera cotidianului, dominat de real prin vestimentație, mentalitate, peisaj arhitectonic, ceea ce conferă coeziune întregului text literar.

Caracterul autentic al discursului romancierului și dramaturgului Virgil Tănase ține de individualitatea sa; artistul creează opera sincer, spontan și calculat totodată, altfel spus, autenticitatea sa constă în menținerea în plan literar a unui hazard cerebral. Și cum în anul 2015, romanul îmbracă mantia cuvintelor românești, dezgolindu-se de cele specifice țării de adopție, ne propunem într-un studiu viitor să analizăm noua formulă sau poate, dimpotrivă, confesiunea ascunsă până atunci în *straturile profunde ale memoriei*.

---

²⁷ Virgil Tănase, *Leapșa pe murite*, Editura Adevărul Holding, București, 2011, p. 109.

²⁸ Idem, *România mea*, p. 152.

Bibliografie

Antofi, Simona, *General Dictionary of Romanian Literature - Obverse and Reverse Critical Reception*, în Oana Cenac (coord., edit.), *International Conference of Common Vocabulary/Specialized Vocabulary: Manifestations of Creativity of Human Language*, 6-7 iunie 2014, publicat în volumul MANIFESTARI ALE CREATIVITĂȚII LIMBAJULUI UMAN, 2014, p. 13-19, ISBN:978-606-17-0623-5, WOS:000378446400001,

https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=2&SID=N1izysiao2ciPKZmp8P&page=1&doc=3.

Cenac Oana, *Discurs ideologic în „Ateneu” 1965*, Actele conferinței internaționale *Lexic comun / Lexic specializat. Democratizarea cunoașterii” sau migrația lexicului specializat spre lexicul comun*, ediția a X-a, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Facultatea de Litere, Centrul de Cercetare *Comunicare interculturală și literatură*, 19 – 20 mai 2017, publicată în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați, Fascicula XXIV Lexic comun / lexic specializat*, revistă indexată în bazele de date internaționale EBSCO: <https://www.ebscohost.com/titleLists/cms-coverage.pdf> MLA (Modern Language Association, New York, www.mla.org) – *MLA International Bibliography & Directory of Periodicals, CEEOL și Fabula. La recherche en littérature* (www.fabula.org), anul X, nr. 2(18) /2017, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2017, ISSN 1844-9476, p. 31-48.

Cenac Oana, *General aspects of current political terminology*, în *Lexic politic - discurs politic*, 2014, p.124-130, ISBN:978-606-17-0633-4, WOS: 000378358200007.

Ifrim, Nicoleta, **Memory and identity-focused narratives in Virgil Tănase's 'lived book'**, *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* (ISSN 1481-4374) <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/>, nr. 19.2 / June 2017, Purdue University Press, pp.1-10, accesibil la adresa <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol19/iss2/4/>, <https://doi.org/10.7771/1481-4374.2942> WOS: 000404572300004.

Dictionarul General al Literaturii Române. Vol. VI (S-T), Academia Română-Institutul De Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic, 2007.

Ricardou, J. *Noi probleme ale romanului*, Editura Univers, București, 1988.

Robbe-Grillet, A. *Pour un nouveau roman*, Éditions de Minuit, Paris.

Tănase, V., *Ils refleurrissent, les pommiers sauvages*, Editura Ramsay, Paris, 1991.

Virgil Tănase, *Leapșa pe murite*, Editura Adevărul Holding, București, 2011.

Tănase, V. *România mea*, E.D.P., București, 1996.

Vlad, I. *Lectura romanului*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1983.